

Analysis

10 / 2024

www.csm.org.pl

Prezydentura Anury Dissanayake na Sri Lance: Na geopolitycznym rozdrożu

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH

CENTRE
FOR INTERNATIONAL
RELATIONS

Nihar K Kulkarni

Ph.D. Researcher, Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych, Uniwersytet Warszawski

Email: n.kulkarni@uw.edu.pl

Wybór Anury Kumary Dissanayake na prezydenta Sri Lanki 21 września 2024 roku rodzi pytania dotyczące przyszłej polityki zagranicznej tego kraju. Lewicowa partia prezydenta, mająca historyczne związki z Chinami oraz wykazująca ostrożne podejście wobec Indii, wzbudziła zainteresowanie obu regionalnych potęg, które uważnie obserwują kolejne kroki Dissanayake. Niniejsza analiza bada implikacje zwycięstwa Dissanayake dla relacji indyjsko-lankijskich, koncentrując się na kwestii równoważenia związków z Nowym Delhi i Pekinem.

Sri Lanka to strategicznie położony kraj na skrzyżowaniu szlaków morskich w regionie Indo-Pacyfiku; znajduje się w pobliżu południowego krańca Indii i na północ od regionu Oceanu Indyjskiego (IOR). W lutym 2022 roku Sri Lanka doświadczyła poważnego kryzysu gospodarczego, którego przyczyną była pandemia COVID-19, pogłębiająca problemy, niegospodarność ekonomiczna, wyczerpanie rezerw walutowych oraz rosnące zadłużenie zagraniczne. Doprowadziło to do politycznej destabilizacji kraju; prezydent Gotabaya Rajapaksa musiał opuścić Sri Lankę. Później Ranil Wickremesinghe, były premier, objął tymczasowo urząd prezydenta i rządził krajem przez dwa lata, do sierpnia 2024 roku.

21 września 2024 roku w Sri Lance odbyły się wybory prezydenckie. Głównymi kandydatami byli Sajit Premadasa z Samagi Jana Balawegaya (SJB), Ranil Wickremesinghe (IND16), Namal Rajapaksa z Sri Lanka Podujana Peramuna (SLPP) oraz Anura Kumara Disanayake (AKD) z National People's Power (NPP). Wyniki wyborów przyniosły zwycięstwo Anurze Kumarze Disanayake, który zdobył 42,31% głosów, wyprzedzając Sajita Premadasę z wynikiem 32,76% oraz Ranila Wickremesinghe z 17,27% (Komisja Wyborcza Sri Lanki, 2024).

Historyczne relacje i ideologiczne napięcia z Indiami

Disanayake to lider NPP, koalicji, oraz Janatha Vimukthi Peramuna (JVP), marksistowskiej partii politycznej, która w latach 70. i 80. XX wieku prowadziła zbrojne powstania, dążąc do przejęcia władzy przez rewolucję społeczną. Po zwycięstwie AKD pojawiły się w Indiach obawy dotyczące kierunku polityki zagranicznej NPP, zwłaszcza w kontekście antyindyjskiego stanowiska JVP i ich bliskich ideologicznych powiązań z Chinami. Kluczowe pytania brzmią: czy NPP zbliży się do Chin i jakie będą konsekwencje tego dla relacji indyjsko-lankijskich?

Po pierwsze, JVP jako partia polityczna, tradycyjnie była antyindyjska, dodatkowo znana jest ze swojej mieszanki ideologicznej marksizmu i

syngaleskiego nacjonalizmu. Jednak w ostatnich czasach wszystkie partie polityczne i przywódcy na Sri Lance zdali sobie sprawę, że nie można ignorować logiki geografii w stosunkach międzynarodowych i dyplomacji. Popularne powiedzenie, pierwotnie używane przez byłego premiera Indii Atala Bihari Vajpayee, a później często cytowane w kręgach strategicznych, mówi: „Możesz zmienić swoich przyjaciół, ale nie możesz zmienić swoich sąsiadów”. Dlatego logika geografii odgrywa znaczącą rolę w polityce zagranicznej.

Po drugie, przywódcy i obywatele Sri Lanki byli pod wrażeniem Indii i doceniali ten kraj za ich wsparcie podczas kryzysu finansowego na Sri Lance w 2022 r.; pomoc finansowa Nowego Delhi pomogła Sri Lance zapewnić stabilność gospodarczą i bezpieczeństwo codziennego życia mieszkańców. Dlatego też wśród przywódców panuje głębokie poczucie wdzięczności i zrozumienia, że nie mogą pomijać ani antagonizować Indii.

Po trzecie, biorąc pod uwagę obecną sytuację Sri Lanki, żadna partia polityczna ani obecny rząd nie mogą sobie pozwolić na opowiedzenie się po którejś ze stron lub antagonizm z innym krajem. Sri Lanka i Sri Lankańczycy potrzebują współpracy i przyjaznych stosunków z każdym; potrzebują wsparcia wszystkich wielkich mocarstw, aby uzyskać korzystną ocenę Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW).

Po czwarte, przed wyborami Indie nawiązały kontakt ze wszystkimi stronami na Sri Lance. Władze Indii zaprosiły liderów JVP do odwiedzenia Nowego Delhi i obie strony opowiedziały się za współpracą na rzecz bezpieczeństwa regionalnego i zacieśnienia więzi dwustronnych (Colombo Gazette, 2024; Srinivasan, 2024). Ponadto JVP wspomniało w swoim manifestie wyborczym z 2024 r., że będzie prowadzić neutralną politykę zagraniczną, nie stanie po stronie ani Chin, ani Indii i nie pozwoli na przejęcie terytorium Sri Lanki przez żaden kraj lub instytucję, która może zagrozić strategicznym interesom i bezpieczeństwu narodowemu sąsiadów, w tym Indii (Jathika Jana Balawegaya (NPP), 2024, s. 123). Jest mało prawdopodobne, aby JVP zmieniło swoje pierwotne stanowisko; jednak współczesna sytuacja geopolityczna i gospodarcza

Sri Lanki nie pozwala im zareagować w określony sposób, co może mieć negatywne konsekwencje dla interesów narodowych. Dlatego obecny rząd prawdopodobnie utrzyma dobre stosunki z Indiami.

Indie natomiast stały się w dużej mierze pragmatyczne, stanowisko tego kraju polega na zarządzaniu i współpracy z każdym krajem w sąsiedztwie. Było to widoczne już wcześniej, gdy talibowie przejęli Kabul w sierpniu 2021 r., a Indie nie potępiły talibów ani nie zerwały więzi z Afganistanem, biorąc pod uwagę inwestycje Indii w projekty rozwoju infrastruktury i przyszłość afgańskich cywilów; podobnie, po wojskowym zamachu stanu w Mjanmie w lutym 2021 r., Nowe Delhi nawiązało kontakt z juntą. Podobnie, pomimo komunistycznego przywództwa w Nepalu, Indie utrzymują więzi z tym krajem. Tak samo w przypadku Bangladeszu, w sierpniu 2024 r., w momencie, gdy premier Sheikh Hasina musiała opuścić kraj, a następnie prof. Mohammed Yunus utworzył rząd tymczasowy, premier Indii Narendra Modi wydał oświadczenie, w którym „potwierdził poparcie Indii dla demokratycznego, stabilnego, pokojowego i postępowego Bangladeszu” (Modi, 2024). Indie uznały zatem, że ważne jest nawiązywanie kontaktów z sąsiadami, przynajmniej w celu zapobieżenia próżni, którą mogłyby wypełnić inne mocarstwa pozaregionalne. Dlatego Indie nadal będą elastyczne wobec wszystkich stron w sąsiedztwie, w tym urzędującego rządu marksistowskiego na Sri Lance, pod warunkiem, że strategiczne interesy Indii nie zostaną naruszone.

Na koniec, warto wiedzieć, co mówią źródła chińskie. Według Global Times, chińscy eksperci spodziewają się poprawy stosunków chińsko-lankańskich, ponieważ partię JVP Dissanayake łączą ideologiczne podobieństwa z Chinami; partia ta ceni bliższe stosunki chińsko-lankańskie (Global Times, 2024). Pomimo stanowiska JVP w sprawie niezależnego podejścia do polityki zagranicznej, Indie nie mogą zatem całkowicie ignorować możliwości bliższego zaangażowania Sri Lanki z Pekinem (LNW, 2024; Rawat, 2024). Chiny prawdopodobnie dołożą wszelkich starań, aby pogłębić więzi z JVP i NPP. Dlatego Indie będą musiały rozszerzyć swoje kompleksowe i zrównoważone

wiezi ze Sri Lanką we wszystkich sektorach oraz konstruktywne zaangażowanie z NPP.

Neutralna polityka zagraniczna: możliwości współpracy regionalnej

Krótko mówiąc, zwycięstwo Anury Dissanayake nie jest ani pozytywne, ani negatywne dla Indii. Na razie jest to zjawisko neutralne; jednak sytuacja się rozwija. Oba kraje mogą konstruktywnie współpracować ze sobą, biorąc pod uwagę ich obecną sytuację finansową i regionalną dynamikę geopolityczną.

Nasze rekomendacje dotyczące przyjaznych stosunków indyjsko-lankańskich obejmują:

1. Indie powinny nadal rozwijać stosunki dwustronne, uruchamiając i realizując projekty rozwojowe na Sri Lance. Należy promować współpracę gospodarczą i dostęp do rynku indyjskiego dla towarów ze Sri Lanki.
2. Sri Lanka jest gospodarczo zależna od Chin ze względu na duże inwestycje Chin w Sri Lance i znaczenie Chin w negocjacjach z MFW. Dlatego oczekuje się, że Sri Lanka utrzyma serdeczne stosunki z Chinami. W tym kontekście indyjskie media powinny unikać jawnej krytyki zaangażowania Dissanayake w Chinach w nadchodzących latach.
3. Z drugiej strony NPP powinna zachować neutralność między Indiami a Chinami i ściśle przestrzegać zobowiązań w zakresie polityki zagranicznej określonych w manifeście wyborczym JVP z 2024 r. NPP powinna zwiększyć przejrzystość międzynarodowych przetargów na kontrakty dotyczące rozwoju infrastruktury. Pomoże to zachować neutralność, przejrzystość i uzyskać zrównoważoną umowę na rzecz wzrostu gospodarczego Sri Lanki. NPP musi również zapewnić aktywne wsparcie dla realizacji inicjatyw rozwojowych Indii na Sri Lance.

4. Na koniec, biorąc pod uwagę polityczną, religijną, kulturową i wieloetniczną różnorodność w obu krajach, wskazane jest unikanie komentowania wewnętrznej polityki drugiej strony.

Bibliografia

1. Colombo Gazette. (2024, February 4). *JVP-led alliance invited for talks in Delhi for the first time*. Colombo Gazette. <https://colombogazette.com/2024/02/04/jvp-led-alliance-invited-for-talks-in-delhi-for-the-first-time-99/>
2. Election Commission of Sri Lanka. (2024, September 22). *Live Sri Lanka Presidential Election Results 2024 | Real-Time Results*. Election Commission of Sri Lanka. <https://results.elections.gov.lk/>
3. Global Times. (2024, September 22). *Sri Lanka elects new president, 'expected to boost ties with Beijing'*. Global Times. <https://www.globaltimes.cn/page/202409/1320168.shtml>
4. Jathika Jana Balawegaya (NPP). (2024). *A Thriving Nation A Beautiful Life*. In *Jathika Jana Balawegaya (NPP)* (p. 129). Jathika Jana Balawegaya (NPP).
5. Jayakumar, A. (2024, September 25). *Who is Harini Amarasuriya, the new Sri Lankan Prime Minister? | Explained News*. The Indian Express. <https://indianexpress.com/article/explained/explained-global/who-is-harini-amarasuriya-the-new-sri-lankan-prime-minister-9587807/>
6. LNW. (2024, September 25). *Sri Lanka's New President Advocates for Neutral Foreign Policy*. LNW Lanka News Web. <https://lankanewsweb.net/archives/62881/sri-lankas-new-president-advocates-for-neutral-foreign-policy/>
7. Modi, N. (2024). *Narendra Modi on X*. In *Narendra Modi on X*. X. <https://x.com/narendramodi/status/1824395924086354148?t=WsbL6r9fkLmB72zAcWZSWQ&s=08>
8. Rawat, M. (2024, September 24). *'Don't Want To Be Sandwiched, Especially Between China, India: Sri Lankan New President Anura Kumar Dissanayake Signals Neutral Stance'*. Times Now. <https://www.timesnownews.com/world/asia/dont-want-to-be-sandwiched-between-china-india-sri-lankas-new-president-dissanayake-signals-neutral-stance-article-113619838>
9. Srinivasan, M. (2024, February 6). *Sri Lankan Opposition JVP leader meets Jaishankar, Doval*. *The Hindu*. <https://www.thehindu.com/news/national/sri-lankas-jvp-leader-anura-kumara-dissanayake-holds-talks-with-jaishankar-doval-in-delhi/article67814463.ece>
10. Walt, S. M. (1985). *Alliance Formation and the Balance of World Power*. *International Security*, 9(4), 43. <https://doi.org/10.2307/2538540>

Podziękowania: Autor chciałby podziękować Gauravowi Goelowi, ekspertowi ds. polityki zagranicznej i spraw strategicznych z New Delhi w Indiach, oraz Mohamedowi Faslanowi, wykładowcy na Wydziale Nauk Politycznych Uniwersytetu w Kolombo na Sri Lance, za recenzję i komentarze.

CENTRE FOR INTERNATIONAL RELATIONS

Centre for International Relations (CIR) is an independent, non-government analytical centre established in 1996 which deals with Polish foreign policy and the most important issues of international politics. CIR is active in research, education and publishing, organises conferences and meetings, and participates in international projects in collaboration with similar institutions in many countries. CIR creates a forum for debate and exchange of ideas in matters of international politics, relations between states and challenges in the global world. CIR's activities are addressed above all to local-government officials and to entrepreneurs, as well as to officials of the central administration, politicians, diplomats, political scientists and the media. In 2014, CIR was again recognised as one of the best think-tanks in East-Central Europe in the study "The Leading Public Policy Research Organisations in the World" conducted by the University of Pennsylvania.

Centre for International Relations | ul. Ogrody 24, 03-994 Warszawa | +48 608 593 632

www.twitter.com/CIR_CSM

www.facebook.com/CIR.CSM